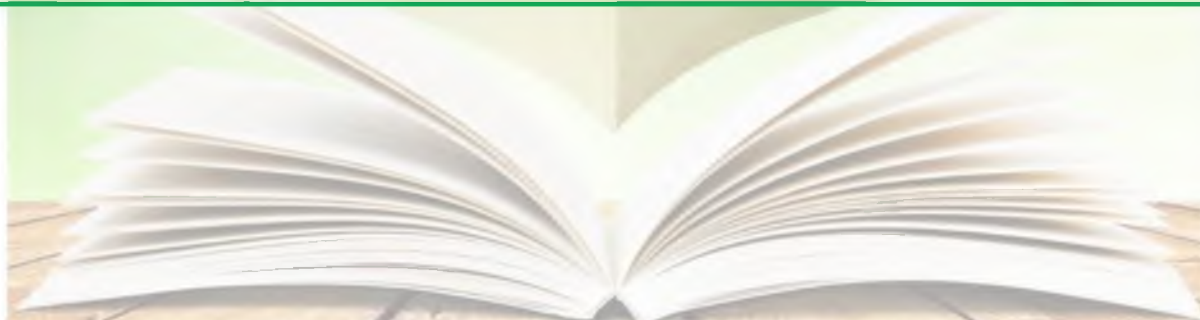

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

**ФІТОПАТОЛОГІЧНА ТА ЕНТОМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
НАСАДЖЕНЬ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В ЛІСОВИХ МАСИВАХ
ДП «ТЕТЕРІВСЬКИЙ ЛІСГОСП»**

І. С. Осипенко, студент,

Г. О. Бойко, кандидат сільськогосподарських наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключові слова: збудники хвороб, шкідливі комахи, біоценоз.

Під час проведення фітопатологічного обстеження насаджень сосни звичайної головна увага приділялася вивченню характеру пошкодження сосни грибковими хворобами та комахами-фітофагами на території ДП «Тетерівське лісове господарство»

У соснових культурах ДП „Тетерівське ЛГ” найбільшої шкоди завдає збудник звичайного шютте (*Lophodermium seeditiosum* Mint. Stal. et Mill.), який призводить до інтенсивного опадання хвої. У червні на хвої сосни в незначній кількості спостерігається пухирчаста іржа з роду *Coleosporium* Lev. У процесі досліджень було встановлено, що деформацію гілок сосни в умовах лісових біоценозів зумовлює іржастий гриб (*Melampsora pinitorqua* Br. Rostr.), проте останніми десятиріччями ураженість сосни цим грибом значно зменшилася. Відмирання молодих пагонів та верхівок сосни спричиняє *Cenangium abietis* (Pers.) Rehm. Суховершність та всихання окремих гілок зумовлює омела австрійська (*Viscum austriacum* Wiesb.). При проведенні більш детального фітопатологічного аналізу відібраних з пробних площ зразків було виявлено, що суховершність та рак стовбурів зумовлює гриб *Cronartium flaccidum* (Alb. Et Sch0.) Wint. Інколи на стовбурах та гілках утворюються напливи округлої форми, збудниками яких є *Pseudomonas pini* Wuill. В умовах підприємства встановлено, що основними збудниками стовбурових гнилей сосни звичайної є соснова губка (*Phellinus pini* (Brot.:Fr.) A. Ames.), облямований трутовик (*Fomitopsis pinicola* (Sch0.:Fr.) Karst.). Крім того, кореневу систему сосни уражують коренева губка (*Heterobasidion annosum* (Fr.) Bref.), опеньок осінній (*Armillariella mellea* (Vant.: Fr.) Karst.). У результаті ентомологічних обстежень в умовах державного підприємства: було виявлено в лісових масивах види златок, що є потенційними шкідниками сосни та інших хвойних порід. На різних

частинах сосни звичайної виявили 32 види комах-фітофагів, що належать до шести рядів 19 родин. Найрізноманітніший за видовим складом є ряд *Coleoptera*. Він представлений личинками 6 родин: короїдами, златками, вусачовими, коваликовими, пластинчатовусими та довгоносіковими. Більшість видів, за винятком короїдів, коваликів (дротяники) представлені часто лише декількома видами (один-три види). Виявлено чотири види комах з родини короїдових, а саме *Tomicus piniperda* L., *Tomicus minor* Hart., *Ips seldentatus* Voern., *Ips acuminatus*. Популяції цих видів у деяких кварталах мали масове розмноження. У ґрунтах соснових насаджень представлені чотири види шкідників: (*Selatosomus aeneus* L., *Selatosomus latus* L., *Athous subfuscus* L., *Prosternon tessellatum* L.). Проте їхня чисельність невелика. Під час досліджень в умовах зареєстровано поодинокі особини з ряду *Lepidoptera*, що належать до таких родин, як коконопряди, хвилівки, п'ядуни, совки, бражники, виїмчастокрилі молі, вогнівки. Зареєстровано три види листовійок, а саме: *Rhacionia buoliana* Den. et Schiff., *Rh. turionella* L. Вказані види траплялись у невеликій кількості. З ряду *Hymenoptera* виявлено *Diprion pini* L., *Neodiprion sertifer* Geoffr. (родина хвойні трачі – *Diprionidae* на кореневій системі – це личинки західного (*Melolontha melolontha* L.) і східного травневих (*Melolontha hippocastani* F.), рідше червневого хрущів (*Amphimallon solstitiale* L.), коваликів (*Elateridae*), вовчка звичайного (*Grollotalpa grollotalpa* L.). Наземну частину сосни звичайної в умовах підприємства пошкоджують комахи (шкідники), із хвоєгризучих траплялись личинки шовкопряда-монашки (*Lumantria monacha* L.), соснового п'ядуна (*Bupalus piniarius* L.), рудого соснового трача (*Neodiprion sertifer* Geoffr.). Зі стовбурових комах треба виділити великого (*Tomicus piniperda* L.) та малого (*Tomicus minor* Hart.) соснових лубоїдів, шестизубого (*Ips seldentatus* Вцгн.) та вершинного (*Ips acuminatus*) короїдів. У гілках та стовбурах сосни звичайної також поселяються деякі види личинок вусачових (*Cerambycidae*) та златок (*Buprestidae*), що пошкоджують луб. Значну (19 %) частину становлять види, що живуть відкрито, а зокрема хвоєгризучі, що живляться хвоєю, бруньками, пагонами (*Dendrolimus pini* L., *Lumantria monacha* L., *Bupalus piniarius* L., Незначну (9 %) частину видового складу становить комплекс сисних комах-фітофагів, що мають ротовий апарат колючо-сисного типу (*Cinaria taeniata* Koch., *Aradus cinnamomeus*).